

МВС України
Харківський національний університет внутрішніх справ

**Психологічні та педагогічні проблеми
професійної освіти
та патріотичного виховання
персоналу системи МВС України**

Тези доповідей
Всеукраїнської науково-практичної конференції
(Харків, 2 квітня 2021 р.)

Харків 2021

УДК [159.9:378:351.74](477)

П86

Оргкомітет конференції

Сокуренко В. В. – ректор Харківського національного університету внутрішніх справ (голова);

Могилевський Л. В. – проректор Харківського національного університету внутрішніх справ (заступник голови);

Харченко С. В. – професор кафедри педагогіки та психології факультету № 3 (секретар);

Колотік А. С. – декан факультету № 3;

Федоренко О. І. – завідувач кафедри педагогіки та психології факультету № 3;

Волошина Н. О. – начальник редакційно-видавничого відділу;

Чумак В. В. – т.в.о. начальника відділу організації наукової роботи;

Полховський О. М. – начальник інформаційно-технічного відділу;

Щербак І. В. – начальник відділу зв'язків з громадськістю;

Процких Т. О. – директор загальної бібліотеки.

*Друкується за рішенням оргкомітету
відповідно до доручення ХНУВС від 08.02.2021 № 21*

П86 Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України : тези доп. наук.-практ. конф. (м. Харків, 2 квіт. 2021 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 296 с.

У збірнику більше 85 авторів з різних регіонів України розглянули актуальні питання професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України, особливу увагу приділили проблемам соціально-психологічного забезпечення правоохоронної діяльності в сучасних умовах.

Дано низку пропозицій щодо вдосконалення психологічної роботи в правоохоронних органах.

УДК [159.9:378:351.74](477)

Матеріали викладені в авторській редакції з незначними коректорськими правками. Відповідальність за точність поданих фактів, цитат, цифр і прізвищ несуть автори.

© Харківський національний університет
внутрішніх справ, 2021

КОГУТ О. О.

ВАЖЛИВІ ЕЛЕМЕНТИ РОЗВИТКУ
СТРЕСОСТІЙКОГО КУРСАНТА..... 192

ПОХИЛЬКО Д. С.,

ОВСЯННИКОВА Я. О.

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ РОБОТИ З ФАХІВЦЯМИ ДСНС
У ПОСТКАТАСТРОФНИЙ ПЕРІОД 197

КИРИЧЕНКО А. В.

ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ
ДЕСАНТНО-ШТУРМОВИХ ВІЙСЬК
ДО ЕКСТРЕМАЛЬНОГО ВИДУ ДІЯЛЬНОСТІ 200

КРАВЧЕНКО В. В.

ОСНОВНІ ЧИННИКИ ВИНИКНЕННЯ В ОСОБОВОГО СКЛАДУ
БОЙОВИХ ПІДРОЗДІЛІВ НЕГАТИВНИХ ПСИХІЧНИХ СТАНІВ 205

МОРГАЙ К. С.

ПРОФІЛАКТИКА НЕГАТИВНИХ ПСИХОЕМОЦІЙНИХ СТАНІВ
НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ФАХІВЦІВ
ЕКСТРЕМАЛЬНОГО ПРОФІЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ 208

**СЕКЦІЯ 5 АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ
ПРАВООХОРОНЦЯ**

АФАНАСЬЄВА Н. Є.,

ПОНОМАРЕНКО І. В.

ВПЛИВ ТОЛЕРАНТНОСТІ ДО НЕВИЗНАЧЕНОСТІ НА
ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ФАХІВЦІВ ЕКСТРЕМАЛЬНОГО
ПРОФІЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ 210

БАЛАБАНОВА Л. М.

НЕЙРОГРАФІКА ЯК ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ
ОСОБИСТОСТІ КУРСАНТСЬКОЇ МОЛОДІ 212

КОЛЕСНІЧЕНКО О. С.,

МАЦЕГОРА Я. В.

СТРУКТУРА МОТИВАЦІЇ У ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НГУ
З РІЗНИМ РІВНЕМ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ 215

БОРИСЮК О. М.

САМООЦІНКА ЯК ЧИННИК УСПІШНОСТІ УПРАВЛІНСЬКОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ПОЛІЦІЇ 220

ГРИЩЕНКО Н. В.

МОРАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПРОФЕСІЙНОГО ОBOB'ЯЗКУ
ПОЛІЦЕЙСЬКОГО 224

СЕКЦІЯ 5

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ПРАВООХОРОНЦЯ

УДК 159.9:165.194

Наталя Євгенівна АФАНАСЬЄВА,

*доцент кафедри психології діяльності в особливих умовах
Національного університету цивільного захисту України (м. Харків),
доктор психологічних наук, доцент;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3341-1845>;*

Іван Володимирович ПОНОМАРЕНКО,

*ад'юнкт кафедри психології діяльності в особливих умовах
Національного університету цивільного захисту України (м. Харків);
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4780-3209>*

ВПЛИВ ТОЛЕРАНТНОСТІ ДО НЕВИЗНАЧЕНОСТІ НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ФАХІВЦІВ ЕКСТРЕМАЛЬНОГО ПРОФІЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ

Встановлено, що формування толерантності до невизначеності у екстремальних ситуаціях позитивно впливає на особистість та допомагає адаптуватися до негативних зовнішніх впливів ситуацій невизначеності.

Ключові слова: толерантність до невизначеності, ситуації невизначеності, фахівці екстремального профілю, формування толерантності до невизначеності.

Останнім часом до особистості фахівців екстремального профілю діяльності, а саме рятувальників та правоохоронців висувуються нові вимоги, щодо вдосконалення професійних умінь та розвитку психологічної стійкості. Фахівець екстремального профілю діяльності повинен бути не лише високо кваліфікованим, мати відмінну фізичну підготовку, але й вміти впливати на підлеглих, протидіяти психологічному тиску ситуацій невизначеності, бути стійким до дії екстремальних чинників, вміти контролювати невизначеність ситуації, проявляти наполегливість у досягненні довгострокових цілей, керувати психологічним кліматом у колективі тощо.

Як показує практика, фахівці екстремального профілю діяльності постійно зіштовхуються з ситуаціями невизначеності, які потребують осмислення, знаходженням продуктивних шляхів вирішення проблеми, супроводжуються емоційними переживаннями.

В психологічній літературі існують різні трактування щодо ситуацій невизначеності, наприклад, А. Гусев вбачає в ситуаціях невизначеності резерв для різноманітних шляхів розвитку особистості та становлення нової ідентичності [1]. Динаміку розвитку стану невизначеності можна умовно розділити на три складові. Перша складова включає в себе усвідомлення протиріч в ситуації. Друга – розглядається, як ілюзія розуміння ситуації невизначеності. Третя складова викликає поведінку уникнення і відсутність спроб побудувати власну когнітивну модель ситуації [2]. Тому рятувальнику чи правоохоронцю необхідно розвивати толерантність до ситуацій невизначеності.

В українському сучасному тлумачному психологічному словнику толерантність позначається як відсутність або ослаблення реагування на який-небудь несприятливий фактор у результаті зниження чутливості до його впливу. Наприклад, толерантність до тривоги проявляється в підвищенні порога емоційного реагування на загрозову ситуацію, а ззовні – у стриманості, самовладанні, здатності довгостроково терпіти несприятливі впливи без зниження адаптивних можливостей [3].

За визначенням Ю. Терещенко, толерантність – це інтегральна характеристика індивіда, що означає його здатність у проблемних і кризових ситуаціях активно взаємодіяти із зовнішнім середовищем з метою відновлення своєї нервово-психічної рівноваги, успішної адаптації, попередження конфронтації та розвитку позитивних взаємин із собою і навколишнім світом [4]. Толерантна особистість – це людина з позитивним поглядом на світ, морально та соціально активна, яка усвідомлює власну унікальність і необхідність єднання з іншими людьми, різноманіття та взаємозумовленість навколишнього світу, розуміє, що те, яким буде цей світ, залежить від кожного [4].

Аналіз психологічної літератури дає змогу розглядати толерантність до невизначеності як рису і властивість особистості, що впливає на взаємодію з людьми і поведінку в різних ситуаціях; як установку особистості, яка включає когнітивне оцінювання, емоційну реакцію і поведінкове реагування; як когнітивно-перцептивне утворення, що означає прийняття ситуацій невизначеності, емоційну і перцептивну змінну, яка відіграє суттєву роль при оцінці ймовірних результатів прийняття рішень в ситуаціях невизначеності.

Отже, формування толерантності до невизначеності впливає на процес змін особистості на когнітивному, поведінковому і емоційному рівнях, в результаті чого формується здатність продуктивно діяти, знаходити оптимальні варіанти рішень у ситуаціях невизначеності та витримувати довготривалу емоційну напругу.

Список бібліографічних посилань

1. Гусев А. І. Толерантність до невизначеності як чинник розвитку ідентичності особистості : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.05. Одеса, 2009. 20 с.
2. Пономаренко І. В. Вплив толерантності до невизначеності на професійну діяльність рятувальників // Актуальні аспекти психологічного забезпечення професійної діяльності сил безпеки та оборони України : матеріали VI всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 1 груд. 2020 р.). Харків, 2020. С. 36–38.
3. Шапар В. Б. Сучасний тлумачний психологічний словник. Харків : Прапор, 2007. 640 с.
4. Бондаренко А. Ф. Психологічна допомога особистості : навч. посіб. Київ : КВІЦ, 2001. 237 с.

Отримано 05.03.2021

УДК 159.98

Любов Матвіївна БАЛАБАНОВА,

*професор кафедри психології діяльності в особливих умовах
Національного університету цивільного захисту України (м. Харків),
доктор психологічних наук, професор;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4112-6270>*

НЕЙРОГРАФІКА ЯК ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ КУРСАНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Розглядається нейрографічний алгоритм, як техніка інтегративного підходу, що сприяє вирішенню життєвих завдань, які ведуть до позитивних змін особистості курсантів через механізми усвідомлення та трансформації.

Ключові слова: нейрографічний алгоритм, інтегративний підхід, особистість, курсанти, трансформація.

Проблема сучасної молоді людини полягає у відсутності систематизації набутих знань відносно себе та свого світогляду, отримані нею знання розрізнені та мають фрагментарний характер. Нерідко досвід набутий в дитинстві є відокремленим від юності, а потім і зрілості, мудрість, раціоналізм від креативності. Така роз'єднаність є причиною багатьох страждань і в сучасній психології основним трендом, основною ідеєю є інтеграція – тобто з'єднання, підпорядкування розрізнених блоків загальним принципам.

Наукове видання

**ПСИХОЛОГІЧНІ ТА ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
ТА ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ
ПЕРСОНАЛУ СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ**

Тези доповідей
Всеукраїнської науково-практичної конференції
(Харків, 2 квітня 2021 р.)

Тексти друкуються в авторській редакції

Відповідальний за випуск: *С. В. Харченко*
Коригування списків бібліографічних посилань: *С. С. Тарасова*
Комп'ютерне верстання: *К. О. Сологуб*

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 17,03.
Обл.-вид. арк. 15,7. Тираж 12 пр. Зам. № 2021-6.

Видавець і виготовлювач –
Харківський національний університет внутрішніх справ,
просп. Л. Ландау, 27, м. Харків, 61080. Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3087 від 22.01.2008.